

Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 februari 1911 kl. 6 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående lämpliga kontrollbestämmelser rörande skogsafverkningsafhandlingars beläggande med stämpel. (1:a Afd.)

I två likalydande motioner, den ena nr 51 i Första kammaren af friherre *Silfverschiöld* och den andra nr 88 i Andra kammaren af herr *Ekman* i Mogård har yrkats, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i förordningen angående stämpelafgiften af den 18 september 1908, att nödig kontroll öfver att afhandling angående skogsafverkning förses med stämpel måtte vinnas.

Till stöd för detta förslag har af motionärerna anförts följande:

»Särskilda bestämmelser rörande stämpelbeläggning af skogsafverkningskontrakt förekom först i kungl. kungörelsen angående stämplade pappersafgifter den 21 november 1854.

Kontrakten skulle stämpelbeläggas »för att vara gällande» och således oberoende af, huruvida de företeddes inför offentlig myndighet eller ej.

Vid 1859—1860 års riksdag borttogs stadgandet om att dessa kontrakt skulle stämpelbeläggas »för att vara gällande».

I ett inom kungl. finansdepartementet utarbetadt förslag till kungörelse angående stämpelafgiften, hvilket lades till grund för nådig proposition i ämnet till 1883 års riksdag föreslogs, att stämpelafgift för dylik afhandling skulle utgå endast då den för vinnande af inteckning företeddes, eller då betalning på grund af handlingen söktes hos offentlig myndighet. Såsom skäl för den föreslagna ändringen framhölls bland annat, att hvarje föreskrift om kontroll å stämpelbeläggningsen eller på-

följd för underlåten sådan saknades för de fall, då företeende inför offentlig myndighet icke ägde rum.

I den nådiga propositionen föreslogs emellertid, att de äldre bestämmelserna om stämpel för dessa afhandlingar skulle med några jämkningar bibehållas oförändrade.

Inom Första kammaren anmärktes dock, att afhandlingar om skogsafverkning ofta upprättades vid tillfällen, då synnerlig svårighet måste möta att anskaffa stämplor, och beslöt kammaren, att dylika afhandlingar skulle vara underkastade stämpelafgift, endast då de företeddes för intagande i myndighets protokoll. Detta blef äfven Riksdagens beslut.

Vissa förändringar i dessa föreskrifter blefvo väl beslutade af 1884 och 1894 års riksdagar, men förelåg fortfarande skyldigheten att stämpelbelägga afhandlingarna, allenast då de företeddes inför offentlig myndighet.

Uti skrifvelse till Kungl. Maj:t den 14 maj 1904 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t ville taga under ompröfning, huruvida ej vissa anmärkta missförhållanden i afseende å stämpelbeläggning af fastighetsköp kunde afhjälpas, bland hvilka missförhållanden särskildt påpekades, att rätt betydande förmögenhetsdelar undandroges stämpelskatt.

I anledning af denna skrifvelse infordrades yttranden i ärendet från vederbörande myndigheter, därvid framställdes förslag bland andra om ovillkorlig skyldighet att vid upprättande af afhandling om skogsafverkning, eller, om sådant då skulle vara omöjligt, sist inom två månader därefter förse afhandlingen med stämpel till belopp motsvarande det för köp af fast egendom stadgade. Det ifrågasattes äfven dels ett återupplifvande af den en gång borttagna bestämmelsen, att afhandlingens beläggande med stämpel skulle utgöra ett villkor för dess giltighet, dels ock utfärdandet af en särskild förordning med föreskrifter om skogsafverkningskontrakts inregistrering i rättens protokoll m. m., hvilket sistnämnda förslag nog kunde antagas göra stadgandet om stämpelbeläggning fullt effektivt, men skulle påkalla en hel följd af lagstiftningsåtgärder. Syftet med förändrade bestämmelser härutinnan borde i stället kunna vinnas genom införande dels af bestämmelse om ovillkorlig skyldighet att stämpelbelägga hvarje skogsafverkningskontrakt dels ock af ett stadgande om ansvars- och ersättningskyldighet för underlåtenhet att ställa sig den sålunda gifna bestämmelsen till efterrättelse.

I öfverensstämmelse med sistberörda af kungl. statskontoret uttalade grundsats affattades hithörande bestämmelser i Kungl. Maj:ts proposition nr 160 till 1908 års riksdag med förslag till förordning angående stämpelafgiften. Dessa bestämmelser blefvo äfven af Riksdagen utan ändring antagna och upptogos i förordningens § 52 mom. 5.

Dessa ansvarsbestämmelser torde emellertid icke haft åsyftad verkan, ty fortfarande lärer i icke så få fall förekomma afhandlingar angående skogsafverkning, hvilka icke blifvit behörigen stämpelbelagda. Den myndighet, som äger tillsyn öfver att ifrågavarande stämpelbeläggning äger rum, är allmän åklagare vid allmän domstol, sålunda på landet kronofogden och länsmanen hvar inom sitt distrikt. Men några stadganden afsedda att bidraga till att allmän åklagare får kännedom om dessa mellan enskilda personer upprättade afhandlingar finnas icke, och torde åklagaren sakna befogenhet att begära, att de framläggas för honom. Afverkningen kan ock ske på grund af muntligt aftal.

För att råda bot för det missförhållandet, att en mängd afhandlingar ej stämpelbeläggas, har jag tänkt mig, att utgifvare af sådan afhandling borde hafva skyldighet att inom viss tid efter utgifvandet för allmän åklagare i orten uppvisa afhandlingen till bestyrkande af att denna vore i laga ordning stämpelbelagd.»

Enligt gällande stämpelförordning skall afhandling om skogsafverkning vid upprättandet eller, om sådant vid detta tillfälle icke låter sig göra, sist inom två månader därefter förses med stämpel. Utgifvare af sådan afhandling skall för underlåtenhet att inom sålunda föreskrifven tid förse handlingen med stadgad stämpel böta två gånger den felande stämpelns belopp, dock minst tjugufem kronor.

Utskottet.

Före den 1 januari 1909, då nu gällande stämpelförordning trädde i kraft, gällde, enligt beslut af 1894 års Riksdag, att skogsafverkningsafhandling skulle förses med stämpel, då den företeddes för vinnande af inteckning. För fel eller försummelse härutinnan fanns då endast ett generellt stadgande med hänvisning till allmän lag angående ansvar i sådant fall för vederbörande ämbets- eller tjänsteman.

1904 års Riksdag framhöll i skrifvelse (nr 146) till Kungl. Maj:t, att till följd af bristande effektivitet i gällande bestämmelser angående utgörandet af stämpelafgift vid fastighetsköp förluster för statskassan icke endast på stämpelbeskattningsens område, utan äfven på andra beskattningsområden kunde uppstå, därigenom att stämpelafgiften icke komme att utgöras efter fastighetens hela försäljningsvärde, ity att detta värde genom en eller annan åtgärd från de kontraherande parternas sida icke blefve för den stämpelbeläggande myndigheten känt eller för stämpelbeläggning åtkomligt. Bland de åtgärder, som härvid af Riksdagen

åsyftades, nämndes i skrifvelsen särskildt den, hvarigenom vid försäljning af fastigheter, å hvilka afverkningsbar skog till större värde funnes, den i verkligheten för fastigheten betingade köpeskillingen uppdelades sålunda, att endast en mindre del därpå upptoges i köpeafhandlingen såsom likvid för själfva fastigheten och blefve föremål för stämpelbeskattning, under det att den större delen af köpeskillingen betraktades utgöra ersättning för afverkningsrätten till skogen och därigenom undandroges från stämpelbeskattning. Såväl ur synpunkten af statens skatteintresse som med hänsyn till de moraliska vådor, hvilka en ytterligare utbredning af antydda förfaringssätt skulle medföra, fann Riksdagen förändring af lagstiftningen å ifrågavarande område vara af behovet väl påkallad. Då Riksdagen emellertid ansåg en mera omfattande utredning än den, Riksdagen varit i tillfälle att verkställa, vara erforderlig för att afgöra, hvilka åtgärder härutinnan borde vidtagas, hemställde Riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte taga under ompröfning, genom hvilka åtgärder de anmärkta missförhållandena kunde afhjälpas, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill denna pröfning kunde föranleda.

I det förslag till ny förordning angående stämpelafgiften, som innefattas i propositionen n:r 160 till 1908 års Riksdag, vann Riksdagens ofvan omnämnda framställning beaktande.

Af det statsrådsprotokoll öfver finansärenden, som finnes fogadt vid berörda proposition, framgår, att öfver Riksdagens omnämnda framställning hörts dels öfverståthållarämbetet och samtliga Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen dels ock statskontoret. Statskontoret framhöll i sitt utlåtande, bland annat, att i frågan inkomna yttranden finge anses hafva lämnat full visshet därom, att de öfverklagade missförhållandena förekomme i den utsträckning, att, på sätt 1904 års Riksdag antagit, särskilda åtgärder till deras stälfjande vore af verkligt behof påkallade, hvaremot det förefölle som om meningarna varit något delade, när det gällt att föreslå, hvilka åtgärder lämpligast borde vidtagas. Efter att hafva omförmält och granskat de i sådant hänseende framkomna förslag, vid hvilka enligt statskontorets mening uppmärksamhet särskildt borde fästas, uttalade statskontoret, att det hufvudsakliga syftet efter statskontorets antagande borde stå att vinna genom införande dels af bestämmelse om ovillkorlig skyldighet att stämpelbelägga hvarje skogsafverkningskontrakt, dels ock af ett stadgande om ansvars- och ersättningsskyldighet för underlåtenhet att ställa sig den sålunda gifna bestämmelsen till efterrättelse. Äfven departementschefen uttalade till berörda statsrådsprotokoll, att det efter den vunna allsidiga utredningen af frågan finge anses till visshet ådagalagdt, att de i Riks-

dagens skrifvelse åsyftade missförhållandena förekomme i den omfattning, att man genom införande af skärpta bestämmelser måste söka i möjligaste mån afhjälpa desamma. Kungl. Maj:ts förslag till stämpelförordning upptog de af statskontoret föreslagna bestämmelserna i förevarande ämne.

Bevillningsutskottet vid 1908 års Riksdag tillstyrkte bifall till propositionen i denna del utan att i sitt betänkande beröra frågan och Riksdagens bägge kamrar lämnade utan diskussion sitt bifall till de förändrade bestämmelserna, hvilka sålunda infördes i 1908 års stämpelförordning och från och med den 1 januari 1909 varit i gällande kraft.

I föreliggande bägge motioner göres nu gällande, att dessa bestämmelser icke haft åsyftad verkan, enär fortfarande i icke få fall förekomme afhandlingar angående skogsafverkning, hvilka icke blifvit behörigen stämpelbelagda.

Genom upplysningar, som lämnats inom utskottet, har denna uppfattning bekräftats. Från skilda trakter i landet har vitsordats, att skogsafverkningskontrakt ofta upprättas utan att i laga ordning stämpelbeläggas.

Om än detta missförhållande i åtskilliga fall kan finna sin förklaring i bristande kännedom om den år 1908 införda utsträckningen af ifrågavarande stämpelskyldighet, lära dock gällande ansvarsbestämmelser icke vara tillräckliga att trygga behörig stämpelbeläggning af skogsafverkningsafhandlingar. Förklaringen härtill torde man kunna söka dels i lättheten att undandraga sig stämpelskyldigheten och den obetydliga risk, som är därmed förenad, dels ock däri att åklagaren har föga intresse af att åtala. Till närmare utveckling häraf må följande anföras.

Lättheten att undandraga sig stämpelskyldigheten vid ifrågavarande afhandlingar framgår vid en jämförelse med förhållandet vid en annan form af stämpelskyldighet, som i likhet med den förra icke är satt i samband med någon åtgärd af offentlig myndighet, nämligen stämpelskyldigheten vid öfverlåtelse af fondpapper. Vid öfverlåtelse af fondpapper kräfvades städse en öfverenskommelse mellan två eller flere personer för att undvika stämpelbeläggning. Dels förmedlas nämligen i öfvervägande flertalet fall dylika öfverlåtelser af mäklare, dels åligger, där så icke är fallet, stämpelskyldigheten i regel säljaren, hvarigenom vinnes, att det icke kan undgå den andra parten, om stämpel icke åsättes. Utgifvare af skogsafverkningsafhandling torde däremot ofta, utan att någon annan person får kännedom därom, kunna underlåta att åsätta sitt exemplar af kontraktet behörig stämpel. I fråga om den härmed

förenade risken är att märka, att, äfven om en sådan underlåtenhet kommer till vederbörande åklagares kännedom och åtal följer, utgifvaren ofta kan vara i tillfälle att stämpelbelägga handlingen, innan han inställer sig för rätten, och sålunda undgå ansvar. Därmed är också gifvet, att det ekonomiska intresse af att åtala, som bestämmelsen i stämpelförordningens 58 §, att hälften af böterna skola tillfalla åklagaren, afser att bereda denne, väsentligen försvagas.

Hvad utskottet sålunda anfört torde innefatta tillräckliga skäl att antaga, att ifrågavarande missförhållande fortfarande förekommer i icke ringa omfattning, och den af Riksdagen år 1904 framhållna och af Kungl. Maj:t år 1908 bekräftade nödvändigheten att råda bot för det samma synes sålunda fortfarande göra sig gällande. Angelägenheten att vinna rättelse härutinnan är enligt utskottets mening så mycket mera beaktansvärd, som det icke kan befordra aktning för gällande lag, att vissa dess bestämmelser strafflöst kunna kringgås trots statsmakternas försök att genom särskilda straffbestämmelser förebygga en sådan möjlighet.

1908 års bestämmelser tillkommo under den af föredragande departementschefen till ofvanberörda statsrådsprotokoll uttalade synpunkten, att man borde låta sig angeläget vara att icke ålägga vederbörande förpliktelser utöfver hvad som kunde anses nödvändigt för det hufvudsakliga målets vinnande. Med fullt erkännande af denna uppfattnings riktighet måste man dock, enligt utskottets mening, numera, sedan det visat sig, att de bestämmelser, som i ifrågavarande hänseende infördes år 1908, icke varit tillräckliga att betrygga det med dem afsedda syftet, söka finna starkare garantier för stämpelskyldighetens fullgörande i förevarande fall.

Motionärerna hafva tänkt sig, att i sådant syfte utgifvare af skogsafverkningsafhandling borde åläggas att inom viss tid efter utgifvandets för allmän åklagare i orten uppvisa afhandlingen till bestyrkande af att denna vore i laga ordning stämpelbelagd. Utan att yttra sig om lämpligheten af den af motionärerna sålunda anvisade utvägen, får utskottet, på grund af hvad utskottet sålunda anfört och under uttalande af sin anslutning till de båda förevarande motionernas syfte, hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för

nästkommande års riksdag framlägga förslag till sådan ändring i gällande förordning angående stämpelafgiften, att nödig kontroll må vinnas däröfver, att afhandling angäendeskogsafverkning förses med stämpel.

Stockholm den 16 februari 1911.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservationer:

af herrar *Ericsson* i Ofvanmyra, *Olofsson*, *Eriksson* i Grängesberg och *Jonsson* i Hökhult.

Friherre *Trolle* har anhållit få antecknadt, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende inom utskottet.
